

der schatkist wenschelijk is. Zij hopen, dat de Regeering dat getal ten bate van 's Rijks financiën en zonder nadeel voor het onderwijs kan inkrimpen.

Vastgesteld 19 Juni 1889.

VAN DER BREGGEN.
VAN LIER.
WELT.
PIJNAPPEL.
VAN SWINDEREN.

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS over het ontwerp van wet betreffende bepalingen ter voorkoming van bedrog in den boterhandel.

1. Een aantal leden hadden tegen dit wetsontwerp ernstige bezwaren; een grooter getal verklaarde zich met deze voordracht in meerdere of mindere mate ingenomen.

Principiis obsta! Wacht u voor den eersten stap! Zie daar de waarschuwing, die de tegenstanders lieten hooren. Onder opmerking, dat de Regeering ten aanzien van den grondslag van het ontwerp weifelde en zich zelve niet gelijk bleef, daar zij als doel van het ontwerp nu eens bescherming der natuurboter, dan weder wering van bedrog in den handel vermeldde, stelden de tegenstanders der voorgedragen regeling op den voorgrond, dat de Staat zich op dit gebied niet moet begeven. Huns inziens valt het niet te loochenen, dat dit wetsontwerp een protectionistisch karakter draagt en daarom afkeuring verdient. De staat behoort de concurrentie geheel vrij te laten. Zij voerden voor deze meening de volgende gronden aan.

Vooreerst. De Staat is op dit gebied onmachtig. Hier geldt het ééne koopwaar; maar er zijn tal van andere, waarbij de Staat op gelijke gronden hetzelfde zou moeten doen, maar, ten gevolge van een juist besef zijner onmacht, dit toch nalaat. Om nu niet van meel of wijn te spreken, men gebruikt suiker uit beetwortel en suiker uit riet vervaardigd; papier wordt niet alleen uit lompen gemaakt, maar ook uit stroo. Toch zal niet licht eene Regeering optreden, die een ontwerp van wet indient houdende bepalingen tot voorkoming van bedrog in den suiker- of den papierhandel.

In het bijzonder is de Staat ook onmachtig ten aanzien van »voorkoming van bedrog in den boterhandel». Bij de behandeling van dit ontwerp is de onmogelijkheid gebleken niet alleen om eene bepaling van margarine te geven, maar ook om scheidkundig vast te stellen hoeveel margarine in de boter aanwezig is. Reeds om die reden zal deze wet — hare voor- en tegenstanders, werd gezegd, zijn het hierover eens — weinig gevolg hebben.

Ten anderen. De steun van Staatswege verleend aan hen, die de natuurboter fabriceren, zal den prikkel verzwakken, die hen tot gestadige verbetering van hun product aanspoort.

De achteruitgang in den boterhandel is het gevolg van tal van oorzaken. Een der belangrijkste is de groote voorspoed, dien de boeren een tijdlang genoten hebben. De boer en de boerin hebben zich zelve met de boterbereiding en het toezicht daarop minder beziggehouden, te veel aan ondergeschikten overlatende.

De hooge prijzen, ook zelfs voor boter van mindere hoedanigheid gemaakt, hebben kleine luidjes het bedrijf doen uitoefenen, die niet alleen daarvoor niet berekend waren, maar die ook slechts kleine hoeveelheden te gelijk konden bereiden, welke dan door de kooplieden werden opgekocht en bijeengevoegd.

Het is juist de kunstboter die in dezen toestand verbetering moet brengen en ten deele reeds gebracht

heeft. Die goede en gezonde werking der mededinging te stuiten en de boeren in den waan te brengen, dat zij zich reeds verdienstelijk maken, wanneer zij slechts natuurboter produceeren, is onraadzaam. Hoe lang heeft het geduurd, alvorens de landbouwer, meer en meer door den vooruitgang, dien de boterbereiding elders vertoonde, bedreigd, de handen uit de mouw stak en zich op verbetering begon toe te leggen? Hij begint nu de mededinging van het buitenland zegevierend te doorstaan. De goede naam onzer boter prima qualiteit wordt gehandhaafd. Het prijsverschil tusschen haar en de Deensche boter is, sedert in Friesland de boterfabrieken in werking zijn, zoo groot niet meer. Ook op de groote beteekenis van deugdelijk voeder begint men meer te letten. Doet de Staat wijs, om, toegevend aan hetgeen men niet anders kan noemen dan een waan van den dag, den nauwelijks wakker geworden boer weder een slaapmiddel toe te dienen?

In de derde plaats. Het publiek moet opgevoed worden om uit eigen oogen te zien, zich zelf te helpen en niet op den Staat te leunen.

Het publiek wordt in werkelijkheid ook niet bedrogen. De prijzen wijzen de verschillende qualiteiten aan. Niemand kan voor een lagen prijs verwachten, hetgeen slechts voor veel meer geld verkrijgbaar is.

Eindelijk dit. Terwijl dit wetsontwerp den landbouw beschermt, benadeelt het op hoogst onbillijke wijze handel en nijverheid.

Het verslag der Landbouwcommissie wijst er (blz. 2) uitdrukkelijk op, »dat uit een oogpunt van volksvoeding goede margarine een voortreffelijk product verdient genoemd te worden. Bestaande uit vet, dat ontdaan is van eenige moeilijk smeltbare deelen, bij voorbeeld stearine, gemengd met plantaardige oliën, geparfumeerd met een klein gehalte echte boter en gekleurd met orlean kleurstof, is de margarineboter in smaak nauwelijks van echte boter te onderscheiden, van ongeveer gelijke voedingswaarde als deze en volkomen onschadelijk.»

Derhalve: wordt dit ontwerp tot wet verheven, dan zal deze den handel in een »voortreffelijk», een »volkomen onschadelijk» voedingsmiddel belemmeren. Zij zal bovendien al het hatelijke van hetgeen tot sommiger verwondering door de Landbouwcommissie en door de Regeering »knoeiery» wordt geheeten, werpen op één product der nijverheid, terwijl het toch overbekend is, dat tot op den huidigen dag met boter »geknoeid» wordt, door vermenging met water en op andere wijzen, niet sedert gisteren, maar lang voordat iemand aan margarine had gedacht. En sedert de uitvinding der margarine zijn het waarlijk niet alleen de kooplieden en de fabrikanten die met haar »knoeien», maar zijn het tal van boeren (men denke bijv. aan de zoogenaamde potjesboeren in de omstreken van Delft en Rotterdam), die hun eigen boter met margarine vermengen.

De eenige troost, die bij zoovele bezwaren den tegenstanders van het ontwerp overbleef, was het vooruitzicht, dat de wet zal blijken een dood paard, gebonden aan een boom. En dat niet alleen om de boven reeds genoemde reden der moeilijkheid eener wettelijke onderscheiding tusschen boter en margarine, maar ook omdat volgens de verklaring der Regeering onder *leveren* in art. 2 verstaan wordt de handeling, in art. 667 van het Burgerlijk Wetboek omschreven.

2. De voorstanders van het ontwerp bleven het antwoord op deze bedenkingen niet schuldig.

Zij ontkenden allereerst, dat de Regeering gewelfd zou hebben ten aanzien van het karakter dezer voordracht. Van den aanvang af heeft zij duidelijk in het licht gesteld, dat zij niets anders beoogde dan het tegengaan eener *oneerlijke* concurrentie van de kunstboterindustrie tegenover den boterhandel. Dat doel is gedurende de schriftelijke en mondelinge behandeling der zaak in de andere Kamer steeds voor oogen gehouden. Deze leden konden dan ook niet toegeven, dat het ontwerp een protectionistisch ka-

rakter draagt: ware dat het geval, zij zouden zich er niet mede kunnen vereenigen. Dat de landbouw geen bescherming verlangt heeft hij trouwens bewezen. Toen de alizarine de meekrap verdrong is er nimmer eene stem vernomen om deze door wetgevende maatregelen in het leven te houden. Hier heeft men te doen met eene poging om in den handel waarheid te verkrijgen en bedrog te weren, en die poging verdient toejuiching, zoowel in het belang van den landbouw als ook in dat van den handel. De natuurboter heeft een goeden naam. De margarineboter kan dienzelfden eerenaam verkrijgen, wanneer gebleken is dat zij mededingt niet langs de kronkelpaden der misleiding, maar langs den eerlijken weg. Deze wet, wel verre van te beschermen, maakt mededinging op gelijken voet tusschen natuur- en kunstboter eerst mogelijk en zal daardoor aan beide takken van nijverheid evenzeer ten goede komen.

Gesteld, eene consequente toepassing van dezelfde beginselen eischte voor ettelijke andere waren gelijksoortige toepassing, dan nog zou deze wet gerechtvaardigd zijn door het buitengewoon groote belang, dat hier op het spel staat. Heeft niet een lid der Tweede Kamer, een standvastig strijder voor vrijen handel, in de beraadslaging over deze wet gezegd: »Er kunnen belangen zijn zoo groot, zoo nationaal, dat exceptioneele maatregelen gewettigd zijn"? (De heer MEES, *Handelingen* blz. 1171.) Maar bovendien, de vergelijking met sommige andere waren gemaakt, gaat niet op. Men heeft gesproken van beetwortel- en rietsuiker. Doch beide zijn suiker. De zoogenaamde margarineboter daarentegen is geen boter, maar van boter nauwelijks te onderkennen. Men maakt papier uit lompen en uit stroo. Maar het is beide papier, en met een oogopslag ziet men het onderscheid.

Het zou bedenkelijk zijn, heeft men gezegd, door deze wet aan de boeren een prikkel tot gestadige verbetering van hun product te ontnemen. Doch, zoo de boeren al zelve schuld hebben aan den achteruitgang van den natuurboterhandel en ook veel kunnen verrichten tot herwinning van het verloren terrein, men vergete niet, dat nu het artikel eenmaal min of meer gedeprimeerd is geraakt, hunne pogingen alleen niet voldoende zijn om het vroeger vertrouwen te doen herleven. De strijd is zwaar; de inspanning die gevorderd wordt, groot. Het is niet meer dan billijk, dat de bondgenoot van den tegenstander, te weten, het bedrog, van Staatswege onschadelijk worde gemaakt. Zoo heeft het onder anderen Denemarken begrepen; Denemarken, dat ten aanzien der natuurboter eene eerste, thans wellicht de eerste plaats bekleedt, bezit eene wet tot wering van bedriegelijke praktijken in den boterhandel, veel strenger dan de door onze Regeering voorgestelde.

Het publiek, zoo luidde een ander bezwaar, moet uit eigen oogen leeren zien. Eene uitnemende theorie. Maar zij, die haar op dit geval toepassen, houden geen rekening met de werkelijke toestanden der maatschappij. Vooral voor de min gegoede standen zal deze wet eene rechtswelddad zijn. In iederen boterwinkel in stad en dorp wordt door die standen 20 à 30 percent te veel betaald voor eene waar, die als boter zich voordoet en verkocht wordt, doch daarvan niets heeft dan den naam.

Koopende behoort men te ontvangen wat men bedoelt te koopen en wat de verkooper zegt te verkoopen. Deze wet is ook daarom noodig, omdat zij de toepassing der artt. 329 en 330 Wetboek van Strafrecht in de hand werkt. Die artikelen waken tegen bedrog bij koop en verkoop, maar zij zijn veelal niet in staat om den schuldige te doen straffen, omdat, hetzij de listige kunstgrepen in art. 329, 2°. genoemd, ontbreken, hetzij de vervalsching, waarvan art. 330 gewaagt, niet vaststaat wegens de onzekerheid of eene bijgemengde stof al of niet tot de aan de waar *vreemde* bestanddeelen moet gerekend worden.

Het wetsontwerp beoogt aangaande deze beide punten zekerheid te geven, omdat het weglaten van den voorgeschreven naam *margarine* of *surrogaat* een listige kunstgreep zal zijn en de in art. 1 opgegeven uitsluitende be-

standdeelen ieder ander toevoegsel als een vreemd bestanddeel aanwijzen, zoodat natuurboter met margarine vermengd eene vervalschte eetwaar zal wezen.

Men erkende dan ook vrij algemeen dat de artikelen 1 en 2 gedurende de beraadslaging in de andere Kamer eene aanmerkelijke verbetering hebben ondergaan en er waren leden, die aan het oorspronkelijk ontwerp hunne stem niet hadden kunnen geven, maar met het ontwerp, zooals het gewijzigd de Eerste Kamer bereikt heeft, zich gaarne zouden vereenigen. Tot die verbeteringen behoort ook, dat zoowel de margarine als de natuurboter de bescherming dezer wet zal ondervinden.

Van den anderen kant, indien het ontwerp niet werd aangenomen, dan zou men onvermijdelijk zien gebeuren dat al die boeren, welke hun product niet aan vaste klanten afzetten, maar gedwongen zijn met hunne waar ter markt te gaan, er bij toeneming belang bij zouden hebben natuurboter met margarine te vermengen. Hoe schadelijk dit ware in het algemeen belang behoeft geen betoog.

Ook van de zijde der voorstanders was men echter niet in alle opzichten bevredigd.

Sommigen betreurden, dat de wet niet bepaalt de hoeveelheid water (want eenig water is onmisbaar) die de natuurboter bevatten mag.

Sterk werd er op aangedrongen, dat er behoorlijk gezorgd zoude worden voor naleving der wet. De vrees werd uitgesproken, dat de moeilijkheid om in alle gevallen bijmenging van margarine bij natuurboter te constateeren aan eene strenge handhaving der wet in den weg zou staan. Sommigen gaven evenwel te kennen, dat zij, hoewel die vrees niet geheel ongegrond achtende, toch wilden waarschuwen tegen overdrijving. Want eene geringe vermenging van margarine met natuurboter geeft geen voordeel en eene vermenging op ruime schaal kan nu reeds door de scheikunde worden geconstateerd. Ook koesterden deze leden eenig vertrouwen in de ontwikkeling der scheikundige wetenschap, aan wie het te eerder gelukken zal dit vraagstuk op te lossen, naar mate het getal der staten en volken, die blijkens hunne wetgeving in deze aangelegenheid groot belang stellen, grooter is. Het zal de plicht van den wetgever zijn den vooruitgang der chemie met belangstelling te volgen en van hare resultaten partij te trekken.

Men ontkende voorts niet, dat de vrijlating van het vervoer der werking der wet, voor zooveel verzending naar het buitenland betreft, van geringe beteekenis zal doen zijn; sommigen betreurden ook, dat niet tot het *te koop aanbieden op den openbaren weg* en *aan de huizen* het verbod van art. 2 is uitgestrekt.

Maar daar de Tweede Kamer met groote meerderheid de wet had aangenomen, bestond, naar veler oordeel, voor de Eerste Kamer op grond van vrees voor beperkte toepassing geen reden tot verwerping. Deze ware alleen gerechtvaardigd op grond van principieele bezwaren.

3. Ten slotte werden een paar vragen tot de Regeering gericht.

a. Is deze wet, vroegen eenige leden, naar het oordeel der Regeering van invloed op den boterhandel met Indië? Zoo neen, zou het dan geene overweging verdienen dergelijke wettelijke bepalingen in het belang van Indië te maken?

b. In de zitting der Tweede Kamer van 10 Mei 11. herinnerde een der leden, dat van het rundvleesch en het rundervet, de grondstof der margarine, door onze veeteelt voortgebracht 10 pct. accijns wordt geheven. Nu was hem echter verzekerd, dat het vet en de margarine, door de margarine-fabrikanten uit het *buitenland* getrokken, vrijgesteld wordt beide van accijns en van inkomend recht. De rechtvaardigheid en de mogelijkheid eener eerlijke concurrentie brachten naar zijn oordeel mede, dat als van het *buitenlandsch* product geen accijns wordt geheven, dan ook het *inlandsch* van accijns worde vrijgesteld. Hij wenschte

26ste VERGADERING. — 19 JUNI 1889.

het oordeel van de Regeering over dit punt te vernemen. (*Handelingen* blz. 1227 en 1228). De Minister van Waterstaat achtte de vraag van belang, zegde eene overweging toe, waarvoor echter in de eerste plaats overleg noodig was met den Minister van Financiën, wiens meening daarentrent hij nog niet kon mededeelen. (*Handelingen* blz. 1230.)

De vraag werd gedaan of dat overleg sedert heeft plaats gehad en met welken uitslag?

Artikel 2.

1. In eene afdeeling werd opgemerkt, dat de terminologie van dit artikel minder juist is. *Margarine* toch is niet hetzelfde als *oleo-margarine*; (men zie de rede van den heer ZAALJER, *Handelingen* blz. 1192); toch zou men uit het zinverband moeten opmaken, dat het wel hetzelfde is.

2. Zoo ook werd in eene afdeeling gevraagd, of het leveren of voorhanden hebben van een surrogaat, dat aangeduid is met den naam *margarine*, maar niet uit oleo-margarine is bereid, strafbaar is volgens deze wet?

Artikel 4.

Waarom geene toepassing vóór des voormiddags 8 uren en na des namiddags 8 uren? Kan er niet op een vroeger of later uur bedrog gepleegd worden? In de vroegere morgenuren worden vooral door de arbeidersbevolking ten platten lande en in de avonduren in de steden winkels en andere openbare verkoopplaatsen, als hier bedoeld, veel bezocht.

Artikel 5.

Moeten de slotwoorden van het eerste lid van dit ar-

tikel: „op eene der in of krachtens art. 2 voorgeschreven wijzen” aldus worden opgevat, dat geen monsters genomen kunnen worden, indien de waar slechts of door het woord *margarine* of door het woord *surrogaat* wordt aangeduid, zoodat allerlei surrogaten door het woord *margarine* kunnen worden aangeduid, zonder dat een onderzoek naar de waarheid dier aanduiding mogelijk is?

Artikel 6.

Sommigen twijfelden, of de strafbepalingen de naleving der wet voldoende verzekeren.

Hoe moet de beklaagde goede trouw bewijzen? Is de factuur daarvoor voldoende?

Hoe moeten de drie elementen van het strafbare feit worden bewezen, dat de geleverde of voorhanden gevonden waar geen boter is; op boter gelijkt; dienen kan om haar te vervangen?

Moet dit geconstateerd worden in het proces-verbaal, bedoeld in art. 6?

De rechter zal het antwoord hebben te geven, maar dit zal moeilijk te geven zijn en naar het oordeel van onderscheidene leden, zal de wet zelden kunnen worden toegepast, ook daar, waar bedrog is gepleegd.

Vastgesteld 19 Juni 1889.

VAN DER BREGGEN.
VAN LIER.
WELT.
PIJNAPPEL.
VAN SWINDEREN.

